

010490 2006 PZDB-B-06196

38 NaVergunning artikel 19d natuurbeschermingswet 199

ONTWERPBESCHIKKING

bericht op brief van: 17/07/2006
uw kenmerk: 2006009921
ons kenmerk: RMW0612072 / NB.06.013
afdeling: Landelijk Gebied en Water
bijlage(n):
behandeld door: Pross M.
doorkiesnummer: (0118) 63 1988
onderwerp: vergunning ex artikel 19d, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998

Waterschap Zeeuwse Eilanden
t.a.v. heer B.W. Veldhuis
Postbus 1000
4330 ZW MIDDELBURG

verzonden: Middelburg, 6/11/2006

Geachte heer Veldhuis,

1. Inleiding

In uw bovengenoemde brief, die op 18 juli 2006 is ontvangen, verzoekt u vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor verbetering van de steenbekleding op het dijktraject Snoodijkpolder in het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Ter onderbouwing van uw aanvraag heeft u het rapport "Planbeschrijving Verbetering gezette steenbekleding Snoodijkpolder" en "Passende beoordeling Snoodijkpolder" meegezonden.

De ontvangst van uw aanvraag is op 28/07/2006 (kenmerk RMW0608729) bevestigd. Bij brief van 3 oktober 2006 (kenmerk RMW0611389) hebben wij de termijn van afhandeling verlengd met 13 weken.

2. De aanvraag

U vraagt vergunning aan voor het uitvoeren van noodzakelijke werkzaamheden aan het dijktraject Snoodijkpolder.

Een groot deel van de Nederlandse dijken wordt aan de zeezijde tegen golven beschermd door een steenbekleding. Uit waarnemingen van het waterschap en onderzoek van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen is naar voren gekomen dat in Zeeland deze steenbekleding onvoldoende tegen zeer zware stormen bestand is. Anders gezegd: de steenbekleding is in veel gevallen te licht en voldoet niet aan de veiligheidsnorm.

Om dit probleem op te lossen is in 1996 het project Zeeweringen gestart. Hierin werken Rijkswaterstaat en de Zeeuwse waterschappen samen. Daarvoor is het projectbureau Zeeweringen in het leven geroepen. Het doel is de met steen beklede delen van het buitentalud van de dijk te verbeteren op de plaatsen waar dat nodig is. Andere aspecten van de sterkte van de dijk worden in principe buiten beschouwing gelaten.

Het dijktraject Snoodijkpolder ligt bij Wemeldinge langs de zuidoever van de Oosterschelde, tussen het Kanaal door Zuid-Beveland aan de oostzijde en de haven van Wemeldinge aan de westzijde

Het projectgebied is gedeeltelijk in beheer van het Waterschap Zeeuwse Eilanden. De dam bij de ingang van het Kanaal door Zuid-Beveland, de havendam en het dijkgedeelte in de haven worden formeel beheerd door Rijkswaterstaat (Waterdistrict Zeeuwse Delta). De garage en het overige meubilair en steigers op de havendam zijn in beheer van de politie. De haven is in het beheer van 'vd Rest Nautic BV'.

3. Beschrijving van de ingreep

Het dijktraject Snoodijkpolder is een bestaand traject waarvan de reeds aanwezige steenbekleding moet worden verbeterd. Het dijktraject is ingedeeld in 3 deelgebieden. Per deelgebied bestaan de werkzaamheden in hoofdzaak uit:

Deelgebied 1

- verzwaren van de kreukelberm, of indien niet aanwezig, aanbrengen van de kreukelberm, met breuksteen.
- ondertafel overlagen met gepenetreerde breuksteen.
- boventafel plaatsen betonzuilen.

Deelgebied 2

- verzwaren van de kreukelberm, of indien niet aanwezig, aanbrengen van de kreukelberm, met breuksteen.
- onderste strook overlagen met gepenetreerde breuksteen.
- op de bovenste strook het basalt ingieten met asfaltmastiek.

Deelgebied 3

- verzwaren van de kreukelberm, of indien niet aanwezig, aanbrengen van de kreukelberm, met breuksteen.
- onderste strook overlagen met gepenetreerde breuksteen .
- op de bovenste strook het basalt ingieten met asfaltmastiek.

Tussen 1 oktober en 1 april mag de glooiing niet worden opgebroken. De kans dat er schade optreedt als gevolg van de weersomstandigheden is dan te groot.

4. Beschrijving van de kwalificerende waarden en instandhoudingsdoelstellingen

4.1. Oosterschelde

De Oosterschelde is een voormalig estuarium, dat na de aanleg van de Deltawerken een ondiepe baai met zeewater is geworden met een gedempte getijdenwerking. Langs de oevers liggen de restanten van de ooit uitgestrekte schorren. Binnendijs worden een groot aantal karrevelden en inlagen tot het Natura 2000-gebied gerekend, die een rijke afwisseling van zilte en zoete moerasbegroeiingen herbergen; Zeer belangrijk broedgebied voor kustbroedvogels van zandplaten en schelpenstrandjes (kluut, bontbekplevier, strandplevier, kleine mantelmeeuw, visdief en dwergster). De Oosterschelde is van grote betekenis voor trekvogels van de intergetijdengebieden, en is daarvoor het belangrijkste gebied na de Waddenzee. Dit geldt met name voor rotgans, scholekster, zilverplevier, kanoet, bonte strandloper, rosse grutto, wulp, zwarte ruiter en tureluur. Een groot deel van deze vogels foerageert op de bodemfauna van de platen, en deze soorten zullen op termijn mogelijk in aantal afnemen als door de "zandhonger" van de geulen de platen zich verlagen en de periode van droogligging per getij wordt verkort. Schijnbaar cyclische aantalsontwikkelingen van een aantal soorten suggereren een meerjarige invloed van strenge winters op de voedselbeschikbaarheid op de platen. De aantallen steltlopers, m.n. die van de scholekster en mogelijk steenloper, worden bovendien beïnvloed door veranderingen in de schelpdiervisserij. Om deze effecten te verminderen zijn delen van het gebied in sommige jaren of permanent (noordtak) voor schelpdiervisserij gesloten.

Voor duikende (vis- en benthosetende) watervogels is het gebied van aanzienlijk minder belang dan bijv. Grevelingen of Veerse Meer; een relatief groot belang heeft het gebied wel voor middelste zaagbek en vooral brilduiker. De grotere soorten uit deze categorie (incl. Fuut en Aalscholver) vertonen allemaal een toename in de eerste helft van de jaren negentig en een piek omstreeks 1995 (net als in de Grevelingen maar met in de recente jaren een nieuwe toename i.p.v. afname), die wellicht te maken heeft met toenemende vis/benthosbeschikbaarheid in de vorm van hoge biomassa en/of gunstig doorzicht, en mogelijk met ontwikkelingen in de omliggende wateren (recente afname Grevelingen).

De schorren, inlagen en natuurontwikkelingsgebieden zijn van betekenis voor planteneters als ganzen en grondeleenden. Een aantal daarvan vertonen recente toenames in overeenkomstige patronen (smient, pijlstaart, slobbeend, wintertaling), die deels aan de natuurontwikkelingsprojecten Prunje- en Scherpenissepolder kunnen worden toegeschreven.

4.2. Instandhoudingsdoelstellingen

In juni 2005 heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de Natura 2000-Contourennotitie uitgebracht waarin de kaders voor de Natura 2000-doelen worden aangegeven. In deze notitie worden voor de doelen een aantal hoofdlijnen geformuleerd zoals:

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

DIPTERPEBESCHERMING

kunnen verslechteren of een verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Volgens artikel 19e houden Gedeputeerde Staten bij het verlenen van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, rekening:

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling kan hebben voor een op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, en
- a. met een op grond van artikel 19a of artikel 19b vastgesteld beheersplan.

Artikel 19f bepaalt dat voor nieuwe projecten of andere handelingen waarover Gedeputeerde Staten een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, nemen, en die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een op grond van artikel 10a, eerste lid, of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, de initiatiefnemer alvorens Gedeputeerde Staten een besluit nemen, een passende beoordeling maakt van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

Artikel 19g, eerste lid, geeft aan dat een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, slechts kan worden verleend indien Gedeputeerde Staten uit de passende beoordeling, bedoeld in artikel 19f, eerste lid, zich ervan hebben verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied niet zullen worden aangetast.

Volgens artikel 19i, eerste lid, neemt een ieder voldoende zorg in acht voor de instandhouding van een gebied aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid, artikel 10a, eerste lid of waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12.

De zorg, bedoeld in artikel 19i, eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, voor zover het een gebied betreft, aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid, dan wel gelet op de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid, nadelige gevolgen voor het gebied, bedoeld in het eerste lid, kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen achterwege te laten, dan wel, indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Volgens artikel V, eerste lid, van de Wet van 20 januari 2005 tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, gelden de besluiten van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit tot aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden als besluiten als bedoeld in artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998.

6. Beleid

In de toelichting van de beschikking tot aanwijzing van de "Oosterschelde-buitendijks" tot staatsnatuurmonument (20 december 1990, kenmerk NMF-90-9086) is met betrekking tot de gevolgen van de aanwijzing voor overige beheersaspecten onder 9 het volgende opgenomen.

'De dijken met de bijbehorende vooroeververdedigingen, inclusief de compartimenteringsdammen, hebben primair een waterstaatkundige functie. Het normale onderhoud en beheer aan deze waterstaatswerken kan zonder beperking doorgang vinden. De dijken en dammen zijn echter ook van betekenis voor de natuurfunctie. De harde substraten bezitten een zeer rijke onderwaterflora en -fauna. Naast de handhaving van de goede waterkwaliteit als essentiële voorwaarde is het beheer van de steenglooiingen bepalend voor het voortbestaan van deze levensgemeenschappen. Bij de keuze van materialen en uitvoeringswijze van onderhoud en aanpassings- of herstelwerkzaamheden dienen deze aspecten in de afweging te worden betrokken'.

Voor de Oosterschelde is in 1995 door de Stuurgroep Oosterschelde het Beleidsplan Oosterschelde 1995 vastgesteld. In dit beleidsplan wordt een integrale visie op de ontwikkeling van het gebied gegeven. Voor de inrichting en het beheer van de Oosterschelde is de volgende hoofddoelstelling geformuleerd:

'Het behoud en zo mogelijk versterking van de natuurlijke waarden met inachtneming van de basisvoorwaarden van een maatschappelijk functioneren van het gebied, waaronder met name de visserij wordt begrepen.'

De gehele Oosterschelde (m.u.v. havens) is krachtens de richtlijn inzake het behoud van de Vogelstand (79/409/EEG) aangewezen als speciale beschermingszone (besluit van 28 november 1989, nr. J 897372). In 1996 is de Oosterschelde overeenkomstig artikel 4, lid 1 van de Habitatrichtlijn aangemeld als speciale beschermingszone. Deze aanmelding is in 2003 geactualiseerd. Op 7 december 2004 heeft de Europese Commissie de communautaire lijst voor de Atlantische biografische regio, waar Nederland toe behoort, vastgesteld.

De Habitatrichtlijngebieden zijn nog niet conform artikel 10a, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen. Op 8 december 2004 heeft de Europese Commissie de door Nederland aangemelde Habitatrichtlijngebieden op de communautaire lijst geplaatst. Totdat de formele aanwijzingsprocedure is voltooid, kan artikel 6 van de Habitatrichtlijn worden nagekomen met een beroep op de rechtstreekse werking, of door de artikelen 19d en verder, richtlijnconform te interpreteren. Ingevolge de brief van Minister Veerman van 1 september 2006 (TRCJZ/2006/2808) aan de Tweede Kamer, houdt dit laatste in dat de woorden "een op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied of een gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid" ruim worden geïnterpreteerd en dat daaronder ook wordt begrepen een gebied dat op de communautaire lijst is geplaatst.

In december 2005 heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) ambtelijke concepten van het Natura 2000 doelendocument en zgn. gebiedendocumenten voor de verschillende Natura 2000-gebieden, waaronder de Oosterschelde, aan overheden en maatschappelijke organisaties voor commentaar voorgelegd. In het doelendocument zijn kernopgaven voor de verschillende Natura 2000-landschappen, zoals Duinen en Noordzee, Waddenzee, en Delta, geformuleerd. Dit doelendocument is inmiddels in juni 2006 vastgesteld. In de gebiedendocumenten zijn de kernopgaven nader uitgewerkt in voorlopige algemene instandhoudingsdoelstellingen en instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en –soorten en/of vogelsoorten. Het Natura 2000- doelendocument en het gebiedsdocument voor de Oosterschelde worden in de overweging en bij de aangevraagde vergunning betrokken.

7. Advisering en inspraak

Een afschrift van uw verzoek is verzonden naar de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Kapelle. Daarnaast hebben wij ten aanzien van uw verzoek Nationaal Park Oosterschelde, de Zeeuwse Milieufederatie en Vogelbescherming Nederland in de gelegenheid gesteld een zienswijze ten aanzien van uw verzoek naar voren te brengen. Hiertoe is een ontwerpbesluit toegezonden.

PM advisering en inspraak

8. Overwegingen

Ten aanzien van uw verzoek hebben wij het volgende overwogen.

De aanvraag dient te worden getoetst aan de uitgangspunten van de Natuurbeschermingswet 1998 en aan het hierboven beschreven beleid. Door deze instrumenten gezamenlijk ontstaat een beschermingskader voor de wezenlijke kenmerken van de waarden van de betrokken Natura 2000-gebied Oosterschelde.

8.1. Passende beoordeling

Op 7 september 2004 heeft het Europees Hof van Justitie (hierna: Hof) uitspraak gedaan op het verzoek om een prejudiciële beslissing betreffende de uitleg van artikel 6 van richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, de Habitatrichtlijn. Overwegingen uit het arrest van het Hof maken duidelijk dat, indien een plan of project geen significante gevolgen heeft voor een gebied, het maken van een passende beoordeling niet nodig is. Het Hof geeft in relatie tot artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn in haar uitspraak van 7 september 2004 de mogelijkheid weer dat een plan of project gevolgen voor de relevante specifieke instandhoudingsdoelstellingen kan meebrengen, zonder dat dit ook direct significante effecten op deze specifieke instandhoudingsdoelstellingen zal (kunnen) sorteren.

Bij het vervangen van de huidige dijkbekleding is er sprake is van een ingreep in het natuurlijk milieu. De werkzaamheden houden niet direct verband met het beheer en zijn ook niet nodig voor het beheer van de speciale beschermingszone. In het bij de aanvraag gevoegde rapport van Grontmij wordt geconstateerd dat de uit te voeren werken mogelijk significante gevolgen kunnen hebben voor het betrokken gebied en dat een passende beoordeling uitgevoerd moet worden om dit vast te stellen. In het bedoelde rapport is deze passende beoordeling opgenomen; hierin worden de versturende effecten op de natuurlijke waarden van het gebied en de mogelijke gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen beschreven.

De wens tot het uitvoeren van werkzaamheden om de met steen beklede delen van het buitentalud van de dijk te verbeteren en te laten voldoen aan de veiligheidsnormen onderschrijven wij. Bij de beoordeling van uw aanvraag zullen wij ons niet alleen laten leiden door het feit dat het gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en is aangemeld als Habitatrichtlijngebied, maar ook dat voor het gebied de zogenaamde verbrede doelstellingen gelden (artikel 10a, lid 3). Dit betekent dat wij het natuurmonument in zijn geheel, alsmede het natuurschoon in de afweging betrekken en ons niet beperken tot de soorten en typen die geleid hebben tot aanwijzing dan wel aanmelding op grond van de Europese richtlijnen.

8.2. Effecten op natuurwaarden

Bij het uitvoeren van de dijkverbeteringswerken is er een kans dat vogels en andere beschermde dieren verstoord worden en dat habitats beschadigd of vernietigd worden. Bij het beoordelen van de effecten wordt ingegaan op tijdelijke effecten tijdens de aanlegfase en mogelijk permanente effecten door de gewijzigde inrichting en door een toenemend recreatief gebruik van de nieuwe onderhoudsweg. Het laatste is geen doel op zich, maar een gevolg van de betere berijdbaarheid van de weg in deze toegankelijke zone.

8.2.1 Effecten op broedvogels

In 2004 broedde één bontbekplevierpaartje op de kop van de dam van het Kanaal door Zuid-Beveland. Indien tijdens de broedperiode binnen de verstoringsafstand van 200 meter van het broedterritorium wordt gewerkt, kunnen broedende bontbekplevieren worden verstoord. De meeste werkzaamheden vinden plaats buiten verstoringsafstand. Bij het maken van een verborgen glooiing tussen de dijk en de kanaaldam wordt vermoedelijk wel binnen de verstoringsafstand gewerkt. Ook het plaatsen van materiaal op de kop van de kanaaldam zou broedende bontbekplevieren kunnen verstoren. In de planbeschrijving zijn mitigerende maatregelen die verstoring van broedende bontbekplevieren moeten voorkomen. Aan de andere zijde van het kanaal in de Kaarspolder zijn alternatieve broedlocaties aanwezig. Door toepassing van mitigerende maatregelen en de andere mogelijke broedlocaties is de kans op significante effecten uitgesloten.

8.2.2 Effecten op de functie hoogwatervluchtplaats (hvp)

Op het dijktraject zijn geen belangrijke hoogwatervluchtplaatsen.

8.2.3 Effecten op de functie van het buitendijs gebied als foerageergebied

In totaal zijn er tijdens hoog en laagwatertellingen 8 kwalificerende soorten van de Oosterschelde aangetroffen langs de Snoodijkpolder. Het dijktraject heeft een beperkte functie als foerageergebied. Alleen de Steenloper is aangetroffen in relevante aantallen (maximaal 1,5% van de Oosterschelde populatie) en dan met name tijdens de najaarstrek (november). De Steenloper is een opportunistische vogel die voldoende uitwijkmogelijkheden in de omgeving kan vinden. Bovendien worden de werkzaamheden uitgevoerd buiten de periode van de najaarstrek. Significante effecten zijn hierdoor uitgesloten.

8.2.4 Effecten op overige kwalificerende soorten

Behalve Zoutmelde en schorrezoutgras zijn verder geen kwalificerende soorten aangetroffen of aannemelijk. De noordse woelmuis en de zeehond zijn niet aangetroffen in de omgeving van het geplande werkgebied. Negatieve effecten op deze soorten worden dan ook niet verwacht.

De aangetroffen zouttolerante plantensoorten groeien op de glooiing van de dijk en zullen worden verstoord door de vervanging van de dijkbekleding. In de nieuwe situatie zullen Zoutmelde en Schorrezoutgras naar verwachting redelijk snel terug kunnen komen. De betonzuilen, waarvoor is gekozen, bieden de mogelijkheid tot hervestiging in de voegen.

De darmwiervegetatie op de glooiing maakt deel uit van het habitatype soortenrijke wervevegetaties. De verwachting is dat darmwieren op de nieuwe steenbekleding terugkeren.

Significante effecten zijn hierdoor niet te verwachten.

8.2.5 Effecten op habitattypen

intergetijdengebied / slikken (grote baaien) (H1160)

De waterbouwkundige teen van de dijk blijft gehandhaafd. Toch wordt een deel van het habitatype intergetijdengebied / slikken tijdelijk aangetast als gevolg van het gebruik van een werkstrook van 15 meter (1,05 ha). Dit is 0,0035% van het gehele oppervlakte habitatype H1160, intergetijdengebied. Na de werkzaamheden wordt het slik weer op oude hoogte teruggebracht.

Een deel van dit kwalificerend habitat gaat bovendien permanent verloren als gevolg van de aanleg van een kreukelberm met patroonpenetratie van 5 meter breed (0,2 ha). De totale oppervlakte van habitat dat verloren gaat onder de kreukelberm is minder dan 0,001% van het gehele habitatype.

Het effect wordt niet als significant beschouwd. Het verlies aan oppervlak dient echter wel te leiden tot een herstelopgave.

Soortenrijke wieren en Zoute vegetaties al dan niet in pionierstadium

Ook de habitattypen op de dijk 'soortenrijke wieren' en 'zoute vegetaties' worden door de dijkverbetering vernietigd, maar herstel is mogelijk op termijn van 5 tot 15 jaar.

gedragscode is F+f-wet!

8.3. Mitigerende maatregelen

Ter voorkoming van negatieve effecten op de natuurwaarden van de Oosterschelde worden voor het dijktraject Snoodijkpolder de volgende mitigerende maatregelen genomen.

- Voor aanvang van de werkzaamheden wordt gecontroleerd of de Bijenorchis nog op de dijk voorkomt. (indien aanwezig wordt hier de gedragscode voor waterschappen toegepast).
- Voor de aanvang van de werkzaamheden moet gecontroleerd worden of er broedterritoria van de Bontbekplevier op de kanaaldam aanwezig zijn. Indien dit het geval is, mag niet binnen een afstand van 150 meter vanaf de kanaaldam wordt gewerkt tijdens het broedseizoen (15 maart tot 15 augustus). Tevens mag er dan geen materiaal op de kanaaldam worden geplaatst tot het eind van het broedseizoen.
- Indien bovengenoemde maatregel in verband met de fasering van het werk niet haalbaar is, zal er voor worden gekozen dat er maatregelen getroffen worden om te voorkomen dat de Bontbekplevier gaat broeden op de kanaaldam. Dit houdt in dat voor het begin van het broedseizoen (eind maart) wordt gestart met de werkzaamheden, of vanaf 15 maart de kanaaldam dagelijks wordt betreden of voor 15 maart wordt afschrikwekkend materiaal op de kanaaldam geplaatst.

Naast de specifiek voor het dijktraject Snoodijkpolder geformuleerde mitigerende maatregelen zijn ook de standaard mitigerende maatregelen van projectbureau Zeeweringen van toepassing.

- Vóór 15 maart wordt de vegetatie op het buitentalud en kruin zeer kort gemaaid.
- Langs de dijk wordt in één dezelfde richting gewerkt of gereden.
- Er wordt nooit overal tegelijk aan de dijk gewerkt; het zijn eenheden van materieel die langzaam langs de dijk opschuiven. Tussen twee 'dijkovergangen' wordt er wel over de gehele lengte geregeld met materieel gereden (meestal buitendijks heen, binnendijks terug).
- De breedte van werkstrook bedraagt buiten de zeegrastrajecten maximaal 15 meter, gerekend vanuit de waterbouwkundige teen van de dijk. De werkstrook moet zo smal mogelijk worden gehouden, in zoverre dat technisch en logistiek uitvoerbaar is.
- De kreukelberm is maximaal vijf meter breed.
- Vrijkomende grond en stenen worden, waar het voorland uit slik bestaat, in de kreukelberm verwerkt en niet in de gehele werkstrook (stenen en grond zo egaal mogelijk over grote dijk lengte verdelen, waardoor de ophoging zo min mogelijk wordt). Perkoenpalen worden verwijderd en afgevoerd.
- Voorland (slik en schor) in de werkstrook dient op de oorspronkelijke hoogte te worden teruggebracht. Voor slik geldt dit voor de werkstrook buiten de kreukelberm, voor schor echter over de gehele breedte van de werkstrook. Eventuele kreekjes die binnen de werkstrook zijn gelegen, dienen (vooraf) vastgelegd en (nadien) hersteld te worden.
- Geen opslag van materiaal en grond buitendijks buiten de werkstrook, ook niet in aangrenzende dijktrajecten.
- Geen betreding van het voorland buiten de werkstrook (personen noch materieel).
- Bij de keuze voor steenbekleding wordt gekozen voor een type waarbij de huidige vaatplanten en wieren terug kunnen keren en waar mogelijk betere groeiomstandigheden worden gecreëerd.
- Tijdens het werk controleren op het verschijnen van beschermde en kwalificerende soorten.
- Locatiespecifieke mitigerende maatregelen ten behoeve van amfibieën, vogels en beschermde planten worden getroffen binnen de kaders van de gedragscode Flora- en Faunawet voor de Unie van Waterschappen.

8.4. Cumulatieve effecten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de cumulatieve effecten die gezamenlijk met de dijkverbeteringswerken een effect kunnen hebben op de hier behandelde natuurwaarden. Cumulatieve effecten kunnen zowel worden veroorzaakt door autonome ontwikkelingen (het bereiken van een nieuw morfologisch evenwicht na het uitvoeren van de deltawerken en de verwachte zeespiegelstijging) als diverse menselijke activiteiten in het gebied zoals scheepvaart, visserij, recreatie en andere.

Door de werkzaamheden aan het dijktraject Snoodijkpolder (ruimtebeslag en transport) vindt een tijdelijke verstoring plaats van vogels waarvoor de Oosterschelde als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. De denken valt aan broedvogels zoals bontbekplevier, rustende steltlopers en eenden, en aan foeragerende steltlopers, eenden en andere soorten zoals de steenloper. Daarnaast zal 0,2 ha van de habitatype 1160 verloren gaan. Verdere menselijke activiteiten, die ook een negatieve invloed kunnen hebben op de genoemde soorten en habitats zijn visserij en recreatie in het gebied, maar ook werkzaamheden in het kader van het vergroten van de veiligheid.

Algemene autonome ontwikkelingen

De Oosterschelde is een zout getijdenwater, dat zeewaarts en landwaarts wordt begrensd door de Stormvloedkering en de compartimenteringsdammen. Als gevolg van de afsluitingen zijn er zowel de stroomsnelheden als ook de dynamiek afgenomen. Er wordt geen rivierslib meer aangevoerd en de geulen zijn te ruim gedimensioneerd. Het gevolg is de zogenoemde 'zandhonger', dat wil zeggen dat platen, slikken en schorren eroderen om de geulen op te vullen. Dit zorgt ervoor dat de oppervlakte intergetijdengebieden jaarlijks afneemt met 40 à 50 ha. Het verlies van intergetijdengebied en het verminderen van de droogvalduur betekent een afname van foerageermogelijkheden voor steltlopers. In het doelendocument van juni 2006 wordt

er echter rekening mee gehouden dat de teruggang van het intergetijdengebied niet gekeerd kan worden en zijn de doelen op deze afname afgestemd.

Recreatie

De Oosterschelde vormt een aantrekkelijk recreatiegebied, vooral in de zomer. Door geluid en aanwezigheid van o.a. wandelaar, fietsers, boten, (kite-)surfers, sportvissers (inclusief pieren-spitters) kunnen broedende, foeragerende, overtijdende of rustende vogels en zeehonden verstoord worden. In het geval van de dijkverbeteringswerken zijn vooral de fietsers en wandelaars van belang door hun versturende effecten op vogels. Er kan worden aangenomen dat als gevolg van de dijkverbeteringswerkzaamheden de verstoring door recreanten zou kunnen toenemen door de aanwezigheid van nieuwe verharde onderhoudspaden indien ze dichtbij een hvp, een slik of schor liggen. Door het nemen van mitigerende maatregelen wordt voorkomen dat er (significant) negatieve effecten van recreanten als gevolg van de werkzaamheden optreden. Voor recreatie in het algemeen geldt dat maatregelen zijn genomen zoals het afsluiten van kwetsbare gebieden om (significant) negatieve effecten van recreatie op de natuurwaarden van de Oosterschelde te voorkomen.

Visserij

Er worden verschillende vormen van visserij (boomkorvisserij, mosselteelt, vaste vistuigen, mechanische en handmatige kokkelvisserij) in het gebied uitgeoefend die kunnen leiden tot verstoring van vogels en zeehonden door geluid, voedselcompetitie en tot beschadiging van de kwalificerende habitats zoals habitattypen 1160 (grote baaien). Het bezoeken van kokkelbanken tijdens laagwater in verband met handmatige kokkelvisserij kan een verstoring van rustende of foeragerende vogels tot gevolg hebben. Door de regelgeving zoals het Schelpdierbesluit en het nemen van in vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voorgeschreven mitigerende maatregelen bij het uitoefenen van bijvoorbeeld mechanische en handmatige kokkelvisserij worden negatieve effecten zoals voedselcompetitie en beschadiging van kwalificerende habitats zo goed mogelijk beperkt.

Dijkverbeteringswerken

Door de dijkverbeteringswerken kan het intergetijdengebied permanent worden aangetast. De kenmerkende planten en dieren die zich door aanleg van de harde oeverbeschoeiingen op de dijken hebben kunnen ontwikkelen, blijven ook in de toekomst gehandhaafd. Verder kunnen broedende, rustende en foeragerende vogels verstoord worden. Door het nemen van in vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voorgeschreven mitigerende maatregelen (zie par. 8.3.) worden negatieve effecten voor vogels en habitats verzacht en significante effecten voorkomen.

Overige activiteiten

Windmolens kunnen negatieve effecten veroorzaken o.a. door geluid of leiden tot aanvaarding. Door het snijden van zeegroenten kan een tijdelijke en plaatselijke verstoring plaatsvinden van de functie van de schorren als hvp-, rust-, foerageer- en broedplaats voor vogels. Door betreding van het schor kan het tot verstoring van de vegetatie komen. Door het nemen van in vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voorgeschreven mitigerende maatregelen worden negatieve effecten verzacht en significante effecten voorkomen. Nieuwe activiteiten worden middels het verlenen van vergunningen geregeld.

8.5. Conclusie passende beoordeling en cumulatieve effecten

Omdat op voorhand significante effecten op de soorten en habitats waarvoor de Oosterschelde als speciale beschermingszone is aangemeld niet uitgesloten kunnen worden, is een passende beoordeling gemaakt van het dijkverbeteringsproject Snoodijkpolder, waarbij rekening is gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van de Oosterschelde.

Er is onderscheid te maken in permanente effecten (verdwijnen/wijziging van habitats) en tijdelijke effecten (verstoring tijdens de uitvoering van de werkzaamheden). Daarnaast zijn permanente effecten mogelijk door een gewijzigd gebruik ten gevolge van de nieuwe inrichting.

Door de werkzaamheden (ruimtebeslag en transport) vindt een tijdelijke verstoring plaats van de functie van het gebied als rustgebied, foerageergebied en broedgebied van vogels waarvoor de Oosterschelde als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Zonder mitigerende maatregelen is er een kans dat de verstoring van de broedende Bontbekplevier significante effecten kan hebben. Deze effecten worden door een aantal te treffen mitigerende maatregelen beperkt waardoor deze in relatie tot de in de nabije omgeving beschikbare broedgebieden als niet-significant aan te merken zijn. Met betrekking tot de foeragerende vogels, waarvan de Steenloper gezien in populatiehoeveelheden het meest voorkomt, zijn gezien de slechts lage aantallen van de Steenloper en de overige voorkomende soorten en van de aanwezigheid van uitwijkmogelijkheden de negatieve gevolgen voor de soorten aanzienlijk beperkt.

Het onderhoudspad wordt opengesteld voor recreanten. Er worden echter geen significante effecten verwacht, omdat het pad aanwezige strandje al veel gebruik wordt door recreanten van de nabij gelegen camping.

Ten behoeve van de aanwezige zoutvegetatie worden mitigerende maatregelen genomen (zie 8.3) om te voorkomen dat de werkzaamheden significante effecten hebben.

ONTWERP BESCHERMING

De bijdrage van de verschuiving van de dijkvoet aan habitatverlies (1160, grote, ondiepe kreken en baaien) is te verwaarlozen en niet-significant, maar leidt wel tot een herstelopgave. Andere kwalificerende natuurwaarden worden niet negatief beïnvloed door de voorgenomen werkzaamheden.

Cumulatieve effecten

Er worden geen significant negatieve effecten verwacht van de dijkverbeteringswerkzaamheden in relatie met verdere menselijke activiteiten (cumulatie). Door de dijkverbeteringswerken kan het komen tot (tijdelijke) verstoring van vogels en habitats (1160). Door het nemen van mitigerende maatregelen wordt de verstoring zo ver mogelijk verzacht. De hier getoetste dijkverbeteringswerken hebben slechts invloed op habitattype 1160 waarvoor een herstelopgave geldt.

Verdere dijkversterkingsprojecten die eveneens in 2007 worden uitgevoerd in de Oosterschelde zijn de Poortvliet-, Nieuwe Strijen-, Klaas van Steenland en Schakerloopolder, Anna Jacobapolder, Kramers-/PrinsHendrikspolder, Polder Burgh- en Westland en Vliete- en Thoornpolder. Omdat de dijktrajecten in verschillende delen van de Oosterschelde liggen, valt niet te verwachten dat ze dezelfde vogels zullen beïnvloeden.

De andere in het Natura 2000-gebied Oosterschelde plaats vindende activiteiten hebben vooral (tijdelijke en plaatselijke) verstoring van vogels, zeehonden en (de bodem van de) habitattypen 1160, 1310, 1320 en 1330 tot gevolg. De verschillende activiteiten vinden vaak ruimtelijk en tijdelijk van elkaar gescheiden plaats, en vogels kunnen op andere locaties uitwijken. Door regelgeving en het nemen van in vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voorgeschreven mitigerende maatregelen worden negatieve effecten voor vogels en habitats verzacht en significante effecten voorkomen.

Op basis van deze passende beoordeling en de op dit moment best beschikbare informatie komen wij tot de conclusie dat met het uitvoeren van de werken inclusief bovengenoemde mitigerende maatregelen de natuurlijke kenmerken van de Oosterschelde niet significant zullen worden aangetast, ook niet in cumulatie met de andere projecten en plannen.

Deze conclusie geldt nadrukkelijk onder de door ons geformuleerde vergunningvoorwaarden.

9. Besluit

Gelet op het voorgaande, en gezien de ter zake ingekomen adviezen, verlenen wij de door u gevraagde vergunning ex artikel 19d, eerste lid, Natuurbeschermingswet 1998 voor het verbeteren van de steenbekleding van het dijktraject Snoodijkpolder.

Ter bescherming van de in het natuurmonument aanwezige natuurwaarden verbinden wij aan deze vergunning de volgende voorschriften:

1. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd overeenkomstig de bij de aanvraag ingediende plannen.
2. Treffen van mitigerende maatregelen zoals genoemd onder 8.3.
3. Fasering van de werkzaamheden (tijdelijk en ruimtelijk) zodat altijd uitwijkmogelijkheden voor de vogels beschikbaar zijn.
4. Bij de inzet van hydraulische machines dient te worden voorkomen dat er olie lekkage plaatsvindt. Mocht er desondanks toch verontreiniging plaats vinden dan dient dit naar een erkende verwerker te worden afgevoerd.
5. De uitvoering van de werkzaamheden leidt tot een herstelopgave die in nader overleg met de Provincie Zeeland zal worden bepaald.
6. Verstoring van fauna en schade aan aanwezige vegetaties dient tot een minimum te worden beperkt.
7. Vrijkomend gebiedsvreemd materiaal dient tot buiten het natuurmonument te worden afgevoerd.
8. De houder van deze vergunning is verplicht deze op eerste verzoek te tonen aan personeel van politie, de provincie Zeeland en de Algemene Inspectie Dienst.
9. Bij niet nakomen van de voorwaarden van de vergunninghouder kan deze vergunning te allen tijden ingetrokken worden of kunnen nadere voorwaarden worden gesteld.
10. De aanvang van de werkzaamheden dient te worden gemeld aan de heer C. Beekman medewerker Handhaving van de provincie Zeeland (tel: 0118-631956 of per e-mail c.beekman@zeeland.nl).

Deze vergunning is geldig tot en met 31-12-2008.

Tegen dit besluit kunt u (en dat geldt voor iedere belanghebbende) schriftelijk bezwaar maken.

Het bezwaarschrift richt u aan:

Gedeputeerde staten van Zeeland, Postbus 6001, 4330 LA Middelburg.

DWELTE AFDIELING

In uw bezwaarschrift neemt u tenminste op uw naam, uw adres, de datum, tegen welk besluit u bezwaar maakt en waarom, alsmede uw handtekening.

U moet het bezwaarschrift binnen 6 weken na de dag waarop dit besluit is bekend gemaakt indienen. Doorgaans is dat de dag na de datum van verzending (zie boven). Overschrijding van de termijn kan er toe leiden dat met uw bezwaren geen rekening meer wordt gehouden.

Indien u overweegt bezwaar te maken, wordt u desgewenst een informatiefolder toegezonden. U kunt deze aanvragen via telefoonnummer 0118-631260. U kunt deze informatie ook downloaden via www.zeeland.nl/bestuurenorganisatie/bestuur/bezwaar-enberoep.

Voor de goede orde wijzen wij erop dat het bezwaar niet de werking van het besluit schorst. Op grond van art. 8.81, lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht kan de indiener van een bezwaarschrift bij de voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State een verzoek om een voorlopige voorziening indienen, indien - gelet op de betrokken belangen - onverwijlde spoed dit vereist.

Uw verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening richt u aan:
Voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.
Voor de behandeling van een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

Hoogachtend,
gedeputeerde staten,
namens dezen,

drs. D.C. Kruis,
hoofd Afdeling Landelijk Gebied en Water.